

Rapport

Datum: 12 oktober 2001

Rapportnummer: 2001/320

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost op 18 september 1999 zijn woning zijn binnengetrepen, terwijl hij daarvoor geen toestemming had gegeven.

Beoordeling

1. Op 14 augustus 1999 verhuisde verzoekers ex-echtgenote vanuit de echtelijke woning naar een flat, waarna op 10 september 1999 de echtscheiding werd uitgesproken. Verzoeker en zijn ex-echtgenote sloten over de verdeling van goederen en kapitaal een echtscheidingsovereenkomst. Op 17 september 1999 lichtte de moeder van verzoekers ex-echtgenote het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost (hierna: de politie) in over haar dochters voornemen de volgende dag een aantal spullen uit de voormalige echtelijke woning op te halen. Zij vroeg de politie om hierbij aanwezig te zijn in verband met eventuele escalatie. De politie voldeed aan dit verzoek. Op 18 september 1999 betrad zij de woning van verzoeker.

2. Verzoeker klaagt erover dat de politie zijn woning is binnengetrepen, terwijl hij daarvoor geen toestemming had gegeven.

3. Indien de politie een woning zonder toestemming van de bewoner wil betreden, moet zij in beginsel beschikken over een schriftelijke machtiging. Aannemelijk is dat de politieambtenaren in kwestie geen schriftelijke machtiging bij zich hadden. De eis van een schriftelijke machtiging vervalt als ter voorkoming of bestrijding van ernstig gevaar voor de veiligheid van personen of goederen terstond in de woning moet worden binnengetrepen (zie Achtergrond, onder 4.).

4. Vaststaat dat aan verzoeker geen toestemming is gevraagd om diens woning te betreden. Blijkens de schriftelijke verklaringen van de betrokken politieambtenaren H. en K., kwam verzoeksters ex-echtgenote op een gegeven moment in hun richting gerend, waarbij zij om politieassistentie vroeg in verband met enig geweld in de vorm van duwen en trekken van verzoeker respectievelijk agressiviteit van zijn kant.

5. Hoewel de korpsbeheerder in navolging van de politiekachtencommissie het optreden van de politie in een privaatrechtelijke kwestie als deze afkeurde, achtte hij het binnentreden op zichzelf terecht onder de geschetste omstandigheden.

6. Voorop wordt gesteld dat verzoekers ex-echtgenote niet meer viel aan te merken als (mede)bewoonster van de voormalige echtelijke woning. Zij verbleef immers inmiddels elders en beschikte - naar zij H. en K. had meegedeeld - ook niet meer over een huissleutel. Dat aan de ambtenaren was meegedeeld, zoals K. heeft verklaard, dat zij nog wel recht had om in de woning te vertoeven, doet hieraan niet af.

Binnentreden zonder toestemming van de bewoner - in dit geval dus verzoeker - houdt een inbreuk in op het grondwettelijk huisrecht en kan dan ook slechts gerechtvaardigd worden in de onder 3. bedoelde omstandigheden. Van dergelijke omstandigheden was hier echter geen sprake. Immers, verzoekers ex-echtgenote bevond zich op het moment dat zij om hulp vroeg niet in verzoekers woning en er bestond geen acuut gevaar voor de veiligheid van personen of goederen op grond waarvan het noodzakelijk was verzoekers woning terstond binnen te gaan zonder eerst diens toestemming te vragen.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost (de burgemeester van Eindhoven), is gegrond.

Onderzoek

Op 9 oktober 2000 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer D. te Eindhoven, ingediend door DAS rechtsbijstand te Amsterdam, met een klacht over een gedraging van ambtenaren van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost.

Naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost (de burgemeester van Eindhoven), werd een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Zij maakten van deze gelegenheid geen gebruik.

Vervolgens werd verzoeker in de gelegenheid gesteld op de verstrekte inlichtingen te reageren.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

De korpsbeheerder deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen.

De reactie van verzoeker gaf aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

1. Op 14 augustus 1999 verhuisde verzoekers ex-echtgenote vanuit de echtelijke woning naar een flat, waarna op 10 september 1999 de echtscheiding werd uitgesproken. Verzoeker en zijn ex-echtgenote sloten over de verdeling van goederen en kapitaal een echtscheidingsovereenkomst. Op 17 september 1999 lichtte de moeder van verzoekers ex-echtgenote het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost (hierna: de politie) in over haar dochters voornemen de volgende dag een aantal spullen uit de voormalige echtelijke woning op te halen. Zij vroeg de politie om hierbij aanwezig te zijn in verband met eventuele escalatie. De politie voldeed aan dit verzoek. Op 18 september 1999 betrad zij de woning van verzoeker.

2. Bij brief van 22 september 1999 wendde verzoeker zich tot de politie met een klacht over voormeld politieoptreden. Bedoelde brief houdt, voor zover hier van belang, in dat op 18 september 1999 werd aangebeld bij verzoeker, die op dat moment een bad nam. Toen hij de deur wilde openen, trof hij in de hal zijn ex-echtgenote aan, die via het WC-raam naar binnen was gekomen en de voordeur reeds had ontgrendeld. Toen verzoeker geschrokken uitriep was er gebeurde, begon zijn vrouw te gillen dat hij nu al agressief was. Daarop werd hij gefotografeerd door de moeder van zijn ex-echtgenote. Zij werd gevolgd door twee politieambtenaren die hem maanden zich rustig te gedragen. Volgens verzoeker was het politie-optreden niet gerechtvaardigd, nu daaraan geen enkel vonnis ten grondslag lag en er ook geen deurwaarder aanwezig was geweest om dit uit te voeren, terwijl verzoeker evenmin in kennis was gesteld van de noodzaak van dit optreden.

3. Op 3 maart 2000 vond de hoorzitting plaats van de Klachtencommissie regiopolitie Brabant Zuid-Oost (hierna: de Klachtencommissie). Verzoeker deelde desgevraagd mee dat hij op het moment dat zijn ex-vrouw wegrende was opgehouden door haar moeder, die foto's van hem maakte. Verzoeker probeerde in de tussentijd te praten over de "inval" in zijn woning. Verzoeker benadrukte dat hij niet geëmotioneerd reageerde. Tijdens de zitting gaf zijn advocaat nog te kennen dat de politie geen toestemming van verzoeker gekregen om diens woning te betreden en dat zij daartoe niet bevoegd was.

4. Bij brief van 28 maart 2000 deed de korpschef van het regionale politiekorps Brabant Zuid-Oost verzoeker de beslissing op diens klacht toekomen. Hij achtte verzoekers klacht gegrond voor zover deze de door de politie gekozen werkwijze betrof om de gespannen situatie tussen verzoeker en diens ex-echtgenote beheersbaar te maken en ongegrond voor wat betreft het binnentreden in verzoekers woning als zodanig. Hij verwees verder naar het advies van de Klachtencommissie. Dat advies houdt onder meer het volgende in:

"Uit de ter beschikking staande stukken kan worden afgeleid dat door de brigadier van politie B. aan de moeder van de ex-vrouw van klager op 17 september 1999 is

meegedeeld dat, indien zij en haar dochter op zaterdag 18 september 1999 persoonlijke spullen uit de woning (...) te Eindhoven zouden halen, de politie in de buurt zou zijn om zo nodig, bij eventuele calamiteiten, alert te kunnen reageren.

Vervolgens kregen de politieambtenaren brigadier H. en hoofdagent K. op 18 september 1999 de opdracht zich naar (...) te begeven teneinde de ex-vrouw van klager zo nodig te beschermen bij het ophalen van haar persoonlijke spullen.

De politiefunctionarissen deelden haar mee dat zij op de achtergrond zouden blijven, hetgeen ook geschiedde. Op een gegeven moment kwam de ex-vrouw van klager hard in de richting van beide politiefunctionarissen lopen en gaf aan dat haar ex-man agressief was en dat sprake zou zijn van enig geweld in de vorm van duwen en trekken. Hierop hebben beide politiefunctionarissen de woning betreden.

Uit de voorliggende stukken kan tevens worden afgeleid dat beide politieagenten zich er in hoofdzaak op richtten om klager van zijn ex-vrouw en haar vier helpers gescheiden te houden door te zorgen dat klager in een bepaald deel van de woning bleef. Klager stelt dit politieoptreden als intimidatie te hebben ervaren. Als er ruzie ontstond over bepaalde goederen trad de politie bemiddelend op. Tot slot is met klager over de echtscheiding gesproken en een kop koffie gedronken.

De commissie stelt allereerst vast dat de communicatie tussen de dagcoördinator, brigadier B., en de beide politieagenten H. en K. niet vlekkeloos is verlopen, in zoverre dat de aantekeningen van B. niet helder zijn overgebracht aan de beide politieagenten. Dit is naar het oordeel van de commissie een aandachtspunt voor de toekomst.

De commissie is van oordeel dat de politieagenten terecht zijn binnentreden nadat de ex-vrouw van klager hen riep vanwege door haar gestelde agressie van de zijde van klager. In zoverre is de klacht ongegrond.

De politieagenten hebben weliswaar getracht zich met betrekking tot de boedelscheiding onpartijdig op te stellen door klager te adviseren een lijst van meegenomen goederen aan te leggen, maar de commissie constateert dat het optreden van de politie er onwillekeurig toe heeft bijgedragen dat tegen de wil van klager goederen uit diens huis konden worden gevoerd, terwijl de discussie tussen de ex-echtgenoten over de boedelscheiding nog niet was (en volgens ter zitting gedane mededeling van klager nog niet is) beslecht. De commissie acht het aannemelijk dat de politieambtenaren ervan uitgingen volgens de hen gegeven opdracht te handelen en de ex-vrouw van klager op deze wijze te "beschermen" tegen ingrijpen door klager, maar is van mening dat een andere keuze gemaakt had moeten worden. Immers, het was ook zeer wel mogelijk geweest de gespannen situatie te beëindigen door het wegvoeren van de goederen te doen stoppen.

N.B. Klager heeft benadrukt dat hij zich op geen enkele wijze agressief heeft opgesteld. De commissie acht het echter voldoende aannemelijk geworden dat er sprake was van een gespannen situatie en dat klager in de perceptie van de politieagenten aanstalten maakte in te grijpen om het meevoeren van spullen uit zijn huis te stoppen, hetgeen enige bescherming van anderen tegen klager in hun ogen kon rechtvaardigen.

De commissie is van oordeel dat door de politie (dagcoördinator, beide politieagenten, dan wel de politieorganisatie door het kennelijk niet voorhanden/bekend zijn van gedragsrichtlijnen) te weinig is doordacht of politietoetreden in deze privaatrechtelijke kwestie gewenst was en bovenal waartoe dit politietoetreden zich in zijn praktische consequenties diende uit te strekken. Dit brengt de commissie tot het oordeel dat het politietoetreden ten opzichte van klager onbehoorlijk is geweest, niet zozeer door het (verklaarbare) gedrag van de individuele politieagenten tegenover klager, dat er voornamelijk in bestond dat zij klager op afstand hielden, maar doordat de politieorganisatie niet voldoende bedacht is geweest op de consequenties van politietoetreden in een privaatrechtelijke kwestie als deze. In zoverre acht de commissie de klacht gegrond."

B. Standpunt verzoeker

Het standpunt van verzoeker staat samengevat weergegeven onder Klacht.

C. Standpunt beheerder van het regionale politiekorps Brabant-Zuid-Oost

1. In reactie op de klacht verwees de korpsbeheerder naar het hiervoor onder A. 4. weergegeven oordeel van de korpschef, waaraan hij zich refereerde.

2.1. Bij zijn reactie waren onder meer de volgende stukken gevoegd.

2.2. Een mutatie uit het dag- en nachtrapport van 18 september 1999, die onder meer inhoudt:

"Ter plaatse geassisteerd na een overleg wat gisteren heeft plaatsgevonden (...) tussen DACO (dagcoördinator; N.o.) en een advocatenkantoor mbt een verdeling van de inboedel op genoemd adres.

Nav bovenstaande en de mededeling die wij ter plaatse kregen van de vrouwelijke partij waren wij van mening dat er door de advocaten afspraken waren gemaakt.

De mannelijke bewoner was nogal overrompeld door onze aanwezigheid en zonder veel moeite werd door de vrouwelijke helft haar spullen, volgens een meegenomen lijst, meegenomen. Op ons verzoek heeft de man wel een lijst gemaakt van wat er uit huis werd gedragen.

2.3. Een schriftelijke verklaring van brigadier B. van 25 oktober 1999. Deze verklaring houdt onder meer in:

"Op vrijdag, 17 september 1999, in de middag ben ik, B., in de hoedanigheid van dagcoördinator gebeld door de moeder van O. aangaande de problemen m.b.t. de echtscheiding van haar dochter.

Ze waren van plan om na afspraak met de bijna ex van haar dochter op zaterdagochtend enkele spullen uit de woning te gaan halen, spullen die ze hard nodig had. Kleding en dergelijke. Ze hoopte dat alles in goed overleg geregeld zou kunnen worden maar informeerde ons alvast voor het geval de zaak zou escaleren.

Met haar is toen afgesproken dat op het moment ze naar de woning zouden gaan, de politie geïnformeerd zou worden en indien zich dan echt problemen voordeden, bedreigende zaken van lijf en leden, wij dan van het voorval op de hoogte waren en in ieder geval in de buurt om alert te reageren. Gezien de problematiek was dit wel gewenst. Mevrouw is duidelijk te kennen gegeven dat wij, politie, geen partij waren in deze zaak."

2.4. Een schriftelijke verklaring van betrokken ambtenaar H. van 11 november 1999, welke verklaring onder meer inhoudt:

"Tijdens onze surveillance kregen wij (...) de vraag of dat wij ons naar de (...) te Eindhoven wilden begeven i.v.m. een bemiddeling.

(Er) zou de dag ervoor overleg zijn geweest met de Daco in de persoon van B. Deze zou toegezegd hebben, dat indien er vandaag door de vrouwelijke wederhelft spullen opgehaald zouden worden, dit indien noodzakelijk, onder politiebegeleiding gedaan zou worden.

Ter plaatse werden wij aangesproken door O. en haar ouders. Deze kwam met het verhaal dat zij met een echtscheiding bezig was en dat zij spullen op ging halen bij pand (...), die nog van haar waren. Zij had een lijst met daarop deze spullen. Verder vertelde zij ons dat er overleg was geweest met Dhr. B. en haar advocaat om te vragen om politiebescherming. Dit laatste omdat zij niet meer in het bezit was van een sleutel van de woning en omdat zij enigszins bang was van haar ex-partner door wie zij zou zijn mishandeld. Van dat laatste is ook aangifte gedaan.

Wij hebben aldaar toegezegd dat wij ons op de achtergrond zouden houden tot het moment dat er van enig lijfelijk geweld sprake zou zijn. Wij hebben ons daartoe in de straat op enige afstand opgehouden.

Na enige tijd kwam O. hard in onze richting gelopen en vroeg om politieassistentie omdat er sprake zou zijn van enig geweld in de vorm van duwen en trekken.

Ter plaatse bleek dat de Dhr. D. moeite had met hetgeen er gebeurde en inderdaad ook in ons bijzijn grote moeite had om zijn handen thuis te houden."

2.5. Een schriftelijke verklaring van betrokken ambtenaar K. van 11 november 1999, welke verklaring onder meer inhoudt:

"Op zaterdag 18 september 1999 was ik samen met collega H. op surveillance.

Op een gegeven moment kregen wij de opdracht om naar (...) te Eindhoven te gaan i.v.m. het ophalen van persoonlijke spullen nav een echtscheiding.

Door collega W., die zich op het bureau bevond, werd ons medegedeeld, dat het een en ander was afgesproken door de Daco en dat er een briefje lag dat wij (de politie) zouden meegaan ter bescherming van de vrouw, omdat die in het verleden mishandeld was door haar ex-partner. Tevens werd door W. verteld, dat er overleg was geweest tussen de Daco en de advocaat van de vrouw, waarin was toegezegd, dat de politie zou meegaan voor het ophalen van persoonlijke spullen hetgeen beide echtlieden overeengekomen waren. Een en ander was vastgelegd in een briefje dat bij de dienstlijst was gedaan.

Door de informatie die wij vooraf verstrekt kregen, kregen wij de indruk dat dit een bemiddeling betrof zoals wij wel vaker meegaan als er spullen opgehaald worden naar aanleiding van een echtscheiding, om zodoende het een en ander in alle rust te laten verlopen.

In een gesprek met de vrouw voorafgaande aan de assistentie werd ons verteld, dat zij nog het recht had in de woning te vertoeven, dit zou eveneens zijn doorgesproken door haar advocaat en de Daco van Eindhoven Woensel Noord.

Wij zijn ter plaatse op ruime afstand van de woning gaan staan met de surveillancewagen en zouden alleen ter plaatse gaan indien de vrouw bedreigd zou worden door haar ex-partner. Op een gegeven moment kwam de vrouw naar ons toe gerend en vertelde dat haar ex-partner zeer agressief was. Wij zijn toen naar de woning gegaan en hebben de man aangesproken met de mededeling; "Blijf rustig."

Hoe de vrouw zich de toegang tot de woning heeft verschaft is mij onbekend. De man bevond zich in de huiskamer van de woning.

Wij zijn de vrouw in de woning gevolgd, de man was toen in de woning druk heen en weer aan het lopen. Wij hebben de man op geen enkele wijze de woning in gedwongen. Wij hebben de man uitgelegd dat wij puur ter bescherming waren meegekomen en dat zijn ex-partner persoonlijke spullen kwam halen, waarover zij kennelijk overeenstemming hadden bereikt."

D. Reactie verzoeker

Verzoeker handhaafde in reactie op de door de korpsbeheerder verstrekte inlichtingen zijn standpunt.

Achtergrond

Binnentreden in verband met hulpverlening

1. Art. 12, lid 1 van de Grondwet:

"Het binnentreden in een woning tegen de wil van de bewoner is alleen geoorloofd in de gevallen bij of krachtens de wet bepaald, door hen die daartoe bij of krachtens de wet zijn aangewezen."

2. Art. 2 van de Politiewet 1993 (Wet van 9 december 1993, Stb. 724):

"De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven."

3. Art. 8, lid 2, van de Politiewet 1993:

"De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaak heeft toegang tot elke plaats, voor zover dat voor het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven, redelijkerwijs nodig is."

4. Wanneer ter hulpverlening wordt binnentreden, zijn de voorwaarden van toepassing die in de Algemene wet op het binnentreden zijn gesteld. Dit betekent dat op grond van artikel 2, lid 1, van deze wet een schriftelijke machtiging is vereist voor het binnentreden in een woning zonder toestemming van de bewoners. Volgens artikel 2, lid 4, is deze schriftelijke machtiging niet vereist, wanneer ter voorkoming of bestrijding van ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen terstond in de woning moet worden binnentreden.